

Artikkelen, som er trykket i det svenske tidsskriftet Lapphundsvännernas Tidning, er gjengitt med tillatelse fra forfatteren. Norsk Lapphundklubb har enerett på gjengivelse på internett.

Peter Erlandsson:

Ett glømt avelsproblem

"Bolaget grundade utvärderingen medellivslängd på hur många försäkrade individer inom respektive ras som oppnådde åldern 10 år!"

Förord

Jag begynte faktisk att skriva nedanstående artikkel för drygt ett år sedan. Efter att ha læst "Hur længe lever din hund" så insåg jag, att nu är det på tid att slutføre skrivandet i min åsikt om trångmålet hundars åldrande.

Agria är det i Sverige med avstånd største försäkringsbolaget for husdjur. Våren 2007 sände bolaget ut en rapport over hælsoillstandet och medellivslængden på våra hundraser baserat på företagens statistik.

Bolaget grundade utvärderingen medellivslængd på hur många försäkrade individer inom respektive ras, som oppnådde åldern 10 år! Efter att ha læst Agrias rapport kan jag bara uttrycka: Mark Twain du hade rätt!

Om vi från nutid går tillbaka till 1960-talet, når jag började intressera mig for utställningar, så har mycket inom hundsporten givetvis ændrat sig. Hundavel såg helt annorlunda ut i det tidevarvet på gott och ont.

I nedanstående artikkel tänkte jag därför ta opp något ifrån det perspektivet, och som jag tror egentligen ingen annan hundägare oroar sig for. Gængse oppfødare bryr sig knappast over huvud taget. Dock är detta en fråga som jag anser är viktig. Det finns sjølvfallet flere orsaker og svar på det, som jag tar opp. Jag har redan i tidligere artiklar nalkats bryderiet från andra synvinklar, og førespråkat andra avelsløsninger (ex. i artikkeln "Vad är friskt").

Slutsatsen nedan är derfor inte på något sätt en allennarådande förklaring, utan bør betraktas som ett tungt vägande delsvår.

Jag har i årtionden dryftat dette bekymmer med oppfødare. De fleste håller inte alls med mig. Oppfattningen i den fråga, som jag nedan tar opp är att det är den moderna utfodringen, inte oppfødningen, som ger den verkan som jag søker påtala som genetisk. Jag menar likvæl: Dette er att sopa skræpet under mattan.

”Det finns en biologisk klocka hos varje individ, som på grund av arvsanlagen bestämmer dess möjliga optimala livslängd.”

Varför blir inte hundar gamla längre? Ett glömt avelsproblem!

Jag har alltid som hundägare haft förkärlek till valpar och unghundar. Jag upplever sedan nästa del av hundlivet som en transportsträcka tills hunden blir gammal. Det är då förhoppningsvis man får åtnjuta det ultimata hundägandet!

Först! Jag vill inleda denna artikel med några självklarheter.

Det finns en biologisk klocka hos varje individ, som på grund av arvsanlagen bestämmer dess möjliga optimala livslängd. Detta liv kan sedan bara bli kortare av fel kost, sjukdomar, olyckor o.s.v. Vad innebär för mig själv! Det vill jag inte tala om! Läsaren kanske anar.

En hundras kan oerhört snabbt genomgå målinriktade förändringar främst av två skäl: Tikar får oftast stora kullar, varför den enskilda uppfödaren har stora möjligheter att göra urval.

En generationscykel på hundar kan, om en uppfödare så önskar, trängas ihop till två år. Som jag har skrivit tidigare: Nya avelskriterier verkar raskt på hundraser.

Alla vet vi nog sedan flera år: Försäkringsstatistiken säger att medellivslängden på hundar stadigt ökar, detta tack vare att veterinärvården blir mer och mer sofistikerad. Här snackar man om att fler hundar når tioårsåldern! Tyvärr! Tio år är ett skämt! Självt tycker inte jag att detta är någon ålder att yvas över för en hund över huvud taget! Vid tio år borde hundar ha minst en tredjedel av sitt liv framför sig! Den här statistiken skönmålar helt enkelt en bild, som egentligen är nattsvart! Jag har tvärtemot erfarit sedan årtionden, att inga hundar blir riktigt gamla längre!

Mark Twain sa som sagt en gång: *Det finns tre slags lögnare: Dikt, förbannad dikt och statistik.*

För att bygga en plattform för mina tankar, så går jag ungefär 40 år tillbaka till min ungdom:

En arbetskamrat till mig hade två lapphundar, en dog vid tjugio år den andra blev bara nitton. Den tidens samojedhundar blev oftast drygt 15, om de fick dö naturligt. Den gamla, världsberömda kenneln Ibur i Norge hade flera samojeder, som blev nästan tjugio år. En tik uppnådde den aktningsvärda åldern tjugotvå. Två västgötaspetsar som jag hade kontakt med, nådde åldern 18 och tjugio år. Till dessa lovvärda åldrar når inga moderna hundar av dessa tre raser!

Den äldsta hund, som jag har ägt över huvud taget var Bobo (Skogsbygdens Bror Duktig) min sista västgötaspets. Han blev 17 härliga år. Samojedtikarna Babben (Chatka Felicia) och Jessika (Chatka Jeanne D'Arc) nådde femton år. De andra, och det rör sig om tjugotalet hundar, har naturligt dött kring 10-12 år. Det tycker jag själv

är på tok för ungt på raser, som av hävd äger rykten att bli riktigt gamla. En hund som inte har drabbats av sjukdom eller olyckor under sitt verksamma liv borde, tycker jag, bli minst femton år!

Så till sak, och vi börjar med lapphundarna och lite historieskrivning:

Jag tror att året var 1969 när jag första gången såg Saimo av Tornö. Det var en klart på gränsen till för liten lapphundshanne, men han var ändå mycket maskulin och strålande vacker. Hunden ägdes av Gunnarssons, som senare tog sig kennelnamnet **Snöstjärnan**.

Jag minns att jag ofta diskuterade hunden med lapphundsägare, och påtalade min uppfattning: Jag är fullt medveten om att Saimo egentligen klart är för liten, men han är den i exteriör bästa lapphund som jag har sett! Många höll med mig minns jag.

Något år senare så dök åtskilliga avkommor upp efter denne hanne. (**Snöstjärnans** Labbe, Larm, Lady, Jass och Joik. Säkert har jag glömt några.) Dessa hundar utmärkte sig stort på utställningarna, mycket eftersom de så påtagligt var präglade av sin far.

Saimo blev, kan man säga, lapphunden i ropet vid tiden, och de flesta erkände nog att han hade sensationella värden som avelshund. Vad var då bekymret? Ja, egentligen inget vad det gällde den hunden eller hans avkommor! Huvudbryet? Det var oerhört mycket vidare i omfång.

Jag vill nog ändå påpeka innan jag fortsätter: Något år senare var Saimos barn tämligen anonyma på utställningarna.

En sak som utmärkte den dåtida övriga lapphundsrasen var att unghundar var sent utvecklade och skrangliga, och såg väl närmast ut som skrutt. Först kring två år var en lapphund så färdig, att man såg vad hunden gick för.

Dessa Snöstjärnan-unghundar var däremot fullt utvecklade och mogna när de var kring året. Javisst detta ledde till att dessa syskon som unga närmast totalt sopade rent på utställningarna. Jag stod helt förbluffad inför vad jag såg, och märkte något som jag snart skulle uppdaga var gängse utveckling på alla raser, och denna skedde i en rasande takt! Det här var den första, men inte den sista, avelshund som jag fick erfara nedärvde för den tiden onormalt välutvecklade ungdjur. Mer och mer uppdagade jag, att det kom fram unghundar, som vid året såg ut som fullt utvuxna djur. Jag märkte liksom flera andra, att det också uppstod ett nytt synsätt inom hundaveln: *Allt skulle gå fort!*

På 80-talet blev det också mer och mer vanligt när man diskuterade avelshundar, att man förde resonemanget: X är en bra hund och han nedärver bra, men valparna efter honom är ju så sena!

Det är detta, som jag anser har utbredd sig till ett genomsyrat nutida dolt avelsproblem. Unghundar får inte se ut som ungdjur längre, utan de skall vara fullmogna när de är året.

Beklagligtvis så är det numera på det sättet. Ställer man ut en normalt utvecklad unghund, så försvinner man ut i kylan. Tidiga ungdjur skattas däremot väl och väcker uppseende, och har givetvis därmed uppenbara möjligheter, att sprida sina gener. Vad leder då detta till? Jo, som jag ser det, så befrämjar man hos raserna ingenting värdefullt men däremot en anhopning av arvsanlag för brådmogen utveckling. Detta ser jag uppenbart har skett bland hart när alla hundraser. Alla verkar också uppskatta utvecklingen. Jag själv däremot försökte under den tid, som min familj drev avel, undvika (ehuru oftast framgångslöst) att främja brådmognad. Varför? Jo! Vi ville ha hållbara hundar.

Det fanns, som vi såg det, ingen nytta med tidig utveckling förutom en kortsiktig vinning för uppfödaren i form av att så snabbt som möjligt utmärka sig på utställning med sina avelsresultat.

Vad är det då för nackdel med tidig utveckling? Jo jag har hela tiden märkt *att dylika hundar även förfaller tidigt.*

Min slutsats är möjligen ovetenskaplig, och grundar sig egentligen inte på statistik men på erfarenhet. I mitt sextioåriga liv har jag som ständig hundägare, och som betraktare av dels hundar ägda oftast av vanliga hundägare, och dels varandes aktiv på olika sätt inom hundsporten, sett massor av bra men också degenererade hundar. Jag har givetvis dryftat ovannämnda åldersproblem med andra erfarna hundmänniskor. Det är för mig som för flera av dem helt uppenbart: Det finns en förklaring, som ingen uppfödare ens vill tänka! Nämligen att: *Unghundar som är brådmogna, kommer senare som vuxna också att åldras och dö för tidigt!*

Detta menar jag är en av utställningskulturens förbannelser!

Peter Erlandsson